

'Wilde' grazers en een vastgebonden hond

Naast de bestuursrechter treedt nu ook de civiele rechter steeds vaker op in deze rubriek. Elke uitspraak die iets bijdraagt aan de invulling van de wet (welke wet dan ook) in relatie tot dieren, of die ons iets leert over de juridische aspecten van de mens-dier verhouding, is welkom. Of inspecteurs en andere handhavers er conclusies aan kunnen verbinden, speelt uiteraard ook een rol.

Op 5 juli zijn vijf verdachten door de strafrechter veroordeeld voor 'verschillende handelingen met knobbelzwanen'. De straffen bestaan deels uit geldboetes (met als hoogste € 1500, waarvan € 500 voorwaardelijk) en deels uit taakstraffen (60 uur, waarvan de helft voorwaardelijk). De rechtbank legt lagere straffen op dan geëist, omdat de zwanendrifters minder feiten hebben gepleegd dan waar zij voor terecht stonden. Deze zaken komen in de volgende aflevering van de jurisprudentie aan de orde, maar als u ze vast wilt bestuderen: ze zijn te vinden onder de nummers ECLI:NL:RBMNE:2016:3649, 3650, 3653, 3669, 3670, 3724 en 3725. Codenaam Bosuil ...

Kort aangebonden hond

Na enkele meldingen hadden een inspecteur van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en een agent vastgesteld dat mevrouw M. een zwart hondje kort aangebonden in huis hield. De jonge labrador zat vast aan een

De zaken met de zwanen komen in de volgende aflevering van de jurisprudentie aan de orde.

Niet aangebonden! (foto: Anne Diekema)

metalen ketting met een lengte van 55 centimeter van halsband tot muur. De hond kon volgens de toezichthouders maar een heel klein stukje bewegen en eigenlijk alleen op een dekentje liggen. Deze deken zat onder de haren van de hond, waaruit volgens de toezichthouders blijkt dat de hond hier veelvuldig vertoeft. Water en voer waren wel bereikbaar.

Bij een hercontrole op 6 augustus 2014 werd door de ramen waargenomen dat de hond eerst niet, maar een paar uur later weer wel aan de verwarmingsradiator was vastgekend.

Er stonden twee bakjes met brood in de buurt, maar de drinkbak was kurkdroog. De toezichthouders hebben de hond meegevoerd en opgeslagen. Een dierenarts heeft op verzoek van verweerder (de staatssecretaris van EZ), op basis van een fotoreportage een veterinaire verklaring opgesteld. De rechter laat daar geen spaan van heel: "Onduidelijk is verder gebleven waarom verweerder juist deze dierenarts heeft geraadpleegd en ter zake deskundig heeft geacht" ... De verklaring is later door een andere dierenarts weerlegd. Volgens verweerder heeft mevrouw M. echter artikel 1.6 *Besluit houders van dieren* overtreden (De bewegingsvrijheid van een dier wordt niet op zodanige wijze beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht en (lid 2) een dier wordt voldoende ruimte gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften) en subsidiair artikel 2.1 *Wet dieren*.

Mevrouw M. betwist niet dat de hond in haar woning af en toe aan de ketting vastlag, maar ze houdt vol dat zij de bewegingsvrijheid van haar hond niet heeft beperkt. Zij heeft de hond incidenteel kort vastgelegd aan de ketting, namelijk wanneer zij boodschappen ging doen en wanneer zij ging douchen, zoals op de momenten van de (her)controle – anders poepte hij het hele huis onder. Zij voert ook aan, dat zij door de politierechter op 24 februari 2015 voor dezelfde 'feiten' onherroepelijk is vrijgesproken van overtreding van primair artikel 36, eerste lid, en subsidiair artikel 37 van de *Gezondheids- en welzijnswet voor dieren*. In de Nota van Toelichting staat over artikel 1.6 Bhd te lezen, dat het ongewenst is dat dieren te zeer in hun bewegingsvrijheid worden beperkt, althans voor langere duur. Hieruit leidt het College af dat artikel 1.6, eerste lid, van het Bhd het niet zonder meer onmogelijk maakt dat de bewegingsvrijheid van een dier, waaronder een hond, door zijn houder in enige mate, althans niet voor lange duur, wordt beperkt. Het College verwijst naar zijn uitspraak van 18 februari 2016 over ligplaatsen voor runderen, die werd besproken in D&M 2016/2. Verweerder zal in een concreet geval met bewijs moeten onderbouwen "waarom, gelet op de fysiologische en ethologische behoeften van een bepaalde diersoort, door de desbetreffende houder van de tot deze soort behorende dieren onvoldoende ruimte voor deze dieren beschikbaar is gesteld".

Het College verwijst naar zijn uitspraak van 18 februari 2016 over ligplaatsen voor runderen.

Het College stelt vast dat verweerder in dit geval geen gegevens heeft overgelegd waaruit blijkt dat het absoluut onaanvaardbaar is dat honden in het algemeen, of juist labradors, worden vastgelegd aan een ketting of waaruit blijkt binnen welke grenzen een dergelijke beperking van de bewegingsvrijheid nog wel door de beugel kan. Uit de artikelen 3.1 en 3.2 van het Bhd (voorheen het *Besluit waak- of heemhond*) blijkt bovendien dat de eigenaren of gebruikers van erven, landerijen of andere terreinen een hond incidenteel mogen vastleggen.

De constatering dat de hond in totaal twee keer op bepaalde tijdstippen, met een tussenpoos van circa vijf dagen, in de woning van appellante was vastgelegd aan de ketting, kan naar het oordeel van het College niet leiden tot de conclusie dat deze hond ten tijde van het opleggen van de last *anders* dan incidenteel en voor korte duur aan de ketting was vastgelegd. Het College vernietigt het bestreden besluit (en het kostenbesluit). Wat er met de hond is gebeurd, vermeldt het verhaal niet.

College van Beroep voor het bedrijfsleven
25 april 2016, zaaknummers 14/742,
14/743, ECLI:NL:CBB:2016:144

De blijvend overstreden nieuwe wildernis

Speurder geeft elders in deze aflevering van *Dier en Milieu* een samenvatting van het kort geding, dat de Stichting Welzijn Dieren Oostvaardersplassen (de stichting) onlangs aanspande tegen Staatsbosbeheer over de toestand in de Oostvaardersplassen. Speurder neigt naar het oordeel 'wantoestand'...

De situatie is bekend: in het natuurgebied de Oostvaardersplassen zijn jaren geleden heckrunderen, konikpaarden en edelherten uitgezet. De eerste twee soorten worden

vaak collectief aangeduid als grote grazers. De Oostvaardersplassen (OVP) heeft een oppervlakte van ongeveer 5600 hectare. Het gebied is omgeven door een hek. Als je er met de trein langskomt, zie je vaak grote aantallen herten en paarden die terugkijken.

De OVP is eigendom van Staatsbosbeheer en wordt beheerd in overeenstemming met door de Staat geformuleerd beleid. De rechtbank beschrijft uitgebreid de ontwikkeling daarvan. Het is regelmatig onderwerp van discussie, onder andere in de Tweede Kamer en vooral in strenge winters (dossiernummer 32 563). Juridisch gezien wijkt de argumentatie – van beide kanten – nauwelijks af van een eerder kort geding, dat de Dierenbescherming voerde in 2006 en 2007 (ECLI:NL:RBSGR:2006:AV4486 en ECLI:NL:GHSGR:2007:AZ9246).

Beleid

De Oostvaardersplassen hoort tot de 'grote eenheden natuurgebied', waarin het handelen van de mens een ondergeschikte rol speelt, waar natuurlijke processen een belangrijke rol spelen en waarin de populatieontwikkeling van de grote grazers een onlosmakelijk onderdeel van het ecosysteem vormt.

In het natuurgebied de Oostvaardersplassen zijn jaren geleden heckrunderen, konikpaarden en edelherten uitgezet.

Ten aanzien van de heckrunderen en konikpaarden houdt het beleid in, dat bij dreigende overschrijding van de draagkracht preventief aantalsregulatie plaatsvindt. De beheerder grijpt in als hij geconfronteerd wordt met een gewond of ziek dier dat uitzichtloos of ernstig lijdt, of dat zich anderszins in een uitzichtloze situatie bevindt, door het dier zo pijnloos mogelijk te doden. In de periode van 1 december 2015 tot en met april 2016 bijvoorbeeld zijn in totaal 1613 grote grazers gestorven, waarvan 90% door afschot. De dieren worden in beginsel niet bijgevoerd. Bijvoeren heeft veel negatieve gevolgen voor het gebied en de grazers en is strijdig met de doelstelling van een zo natuurlijk mogelijk beheer. Voor edelherten is het zelfs bij wet verboden (artikel 74a Ffw).

Voor edelherten is het bijvoeren zelfs bij wet verboden. (foto: E. Kats)

Gehouden of wild?

De centrale vraag is juridisch gezien nog steeds: wat is de status van de grazers? Moeten ze worden beschouwd als gehouden dieren of als vrij levende dieren? De stichting ziet de dieren als 'gehouden' door Staatsbosbeheer. Maar los daarvan: de zorgplicht van de *Wet dieren* (artikel 2.1 lid 6, *Een ieder verleent een hulpbehoevend dier de nodige zorg*) geldt ook jegens in het wild levende dieren (zie art. 2.1 lid 7).

De rechtbank wil toch eerst vaststellen, of de grote grazers als gehouden of als wilde dieren moeten worden aangemerkt. De invulling van de zorgplicht kan bij gehouden dieren en wilde dieren namelijk verschillend zijn. Bij gehouden dieren staat de volledige beschikkingsmacht van de mens voorop, terwijl bij wilde dieren het 'handen af principe' voorop staat.

De voorzieningenrechter ziet de grazers als wilde dieren en baseert die visie op het arrest van het Hof 's-Gravenhage van